כיתה ט' | אזרחות וחברה | שיעור 2 מתוך 4 | 45 דק'

ממלכתי וחמ"ד: מתאים לכיתה ט' ולפרק מדינה יהודית ודמוקרטית בלימודי האזרחות. בחמ"ד אפשר להרחיב במשמעות "צור ישראל" ובערכי המסורת במגילה.

למה מגיעה לנו מדינה? ההצדקות במגילה

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יזהו במגילה סוגים של הצדקות: היסטורית, טבעית, בין-לאומית, והצדקה מהשואה ומהמאמץ של היישוב
- התלמידים יתאימו ציטוט להצדקה
- התלמידים יעריכו איזו הצדקה משכנעת יותר קהל מסוים, ויסבירו

📖 הסבר למורה

החלק הראשון של המגילה מנמק למה לעם היהודי מגיעה מדינה. בלימודי האזרחות נהוג למיין את הנימוקים לכמה סוגים (המיון הוא של הלומדים, לא של המגילה):

הצדקה היסטורית: הקשר של העם לארץ לאורך הדורות ("בארץ-ישראל קם העם היהודי"). **הצדקה טבעית:** לכל עם יש זכות למדינה משלו:

> "זו זכותו הטבעית של העם היהודי להיות ככל עם ועם עומד ברשות עצמו במדינתו הריבונית." (מגילת העצמאות)

הצדקה בין-לאומית: הכרה של גופים בין-לאומיים: הצהרת בלפור (2 בנובמבר 1917), המנדט מטעם חבר הלאומים והחלטת עצרת האו"ם מ-29 בנובמבר 1947. **הצדקה מהשואה:** השואה הוכיחה את הצורך במדינה שתפתח את שעריה לכל יהודי. **הצדקה מהמפעל הציוני ומהתרומה במלחמה:** היישוב בנה כפרים וערים, החיה את השפה העברית ותרם למאבק נגד הנאצים.

משפט ההכרזה מצרף כמה מהן יחד: "ובתוקף זכותנו הטבעית וההיסטורית ועל יסוד החלטת עצרת האומות המאוחדות".

ציטוטי המגילה הועתקו מהנוסח שבפרק "מגילת העצמאות" בספר "להיות אזרחים בישראל" של משרד החינוך, בכתיב המלא שמופיע שם (במגילה המקורית הכתיב חסר, למשל "עליה", "שויון").

👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דקות)

1. **פתיחה:** שאלה: אם הייתם צריכים לשכנע את העולם ב-1948, באילו נימוקים הייתם משתמשים? רושמים על הלוח. (6 דקות)
2. **הסבר:** סוגי ההצדקות, עם ציטוט מהמגילה לכל אחת. (12 דקות)

3. **עבודה בזוגות:** "שופטים": כל זוג מקבל קהל (שגריר במדינה רחוקה, ניצול שואה, חלוץ בקיבוץ) ומדרג אילו הצדקות ישכנעו אותו יותר ולמה. (12 דקות)
4. **עבודה אישית:** דף העבודה. (10 דקות)
5. **סיכום:** השוואה קצרה בין הזוגות: למה קהלים שונים שוכנעו מהצדקות שונות? (5 דקות)

💬 שאלות בשלוש רמות

1. **רמה 1, הבנה ואיתור:** מהי "הצדקה טבעית"? הביאו ציטוט.
2. **רמה 2, יישום וניתוח:** הסבירו למה המגילה מזכירה את הצהרת בלפור ואת החלטת האו"ם. איזה סוג הצדקה הן?
3. **רמה 3, הערכה ויצירה:** איזו הצדקה נראית לכם המשכנעת ביותר כלפי מדינות העולם ב-1948? נמקו, והציגו גם טענה נגדית.

🎟️ כרטיס יציאה (בסוף השיעור)

1. התאימו: "בארץ-ישראל קם העם היהודי" ← הצדקה ____.
2. ציינו מסמך בין-לאומי אחד שמוזכר במגילה.

💡 הערות למורה

ההצדקות הן נושא שבו יש שיח ציבורי ער. כדאי לשמור על דיון מכבד ולהבחין בין מה שכתוב במגילה לבין עמדות של התלמידים. התאריכים של הצהרת בלפור ושל החלטת האו"ם מופיעים במגילה עצמה. למתקשים: כרטיסי ציטוט עם שם ההצדקה מאחור. למתקדמים: לנתח למה ההצדקה מהשואה מנוסחת דרך המילה "הוכיחה מחדש".

📝 בדף העבודה

ההצדקות להקמת המדינה: 7 שאלות, ומחוון מלא בעמוד השני.

מקורות

- מגילת העצמאות, מתוך הפרק "מגילת העצמאות" בספר "להיות אזרחים בישראל" (משרד החינוך)

מחוון: ההצדקות להקמת המדינה

1. ב. טבעית
2. א. היסטורית
3. ג. בין-לאומית
4. השואה הראתה שהעם היהודי זקוק למדינה משלו שתפתח את שעריה לכל יהודי ותיתן לו מעמד שווה בין העמים.
5. שניים מבין: הצהרת בלפור (1917), המנדט מטעם חבר הלאומים, החלטת עצרת האו"ם מ-29 בנובמבר 1947.
6. טבעית, היסטורית ובין-לאומית.
7. תשובה מנומקת. לדוגמה: ההצדקה הבין-לאומית, כי היא נשענת על החלטות שהעולם עצמו קיבל.